

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku G. K.
przy uczestnictwie J. B. W. i M. W.
o zniesienie współwłasności,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 czerwca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników
od postanowienia Sądu Okręgowego w J.
z dnia 15 października 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od uczestników solidarnie na rzecz wnioskodawczynie kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 15 października 2019 r. Sąd Okręgowy w J. oddalił apelację uczestników J. W. i M. W. od postanowienia Sądu Rejonowego w L. z dnia 6 czerwca 2019 r. dokonującego zniesienia współwłasności nieruchomości zabudowanej położonej w S. obejmującej działki nr (...) (o powierzchni 0,5303 ha) oraz nr (...) (o powierzchni 0,2694 ha), dla których Sąd Rejonowy w L. prowadzi księgę wieczystą nr (...) przez: 1) przyznanie wnioskodawczynie G. K. działki nr (...) (o powierzchni 0,1754 ha) i nr (...) (o powierzchni 0,1826 ha) oznaczonych w opinii przez biegłego sądowego z zakresu geodezji przy Sądzie Okręgowym w W. J. B. z września 2018 r., jako wariant II kolorem zielonym, 2) przyznanie uczestnikom J. W.

i M. W. na prawach wspólności małżeńskiej działek nr (...) (o powierzchni 0,2713 ha) i nr (...) (o powierzchni 0,0868 ha) oznaczonych w opinii przez biegłego sądowego z zakresu geodezji przy Sądzie Okręgowym w W. J. B. z września 2018r., jako wariant II kolorem zielonym, 3) pozostawienie we współwłasności wnioskodawczyni w ½ części i uczestników w ½ części na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej działkę nr [...] /4 (o powierzchni 0,0836 ha) oznaczonej w opinii przez biegłego sądowego z zakresu geodezji przy Sądzie Okręgowym w W. J. B. z września 2018 r., jako wariant II kolorem niebieskim.

Orzeczenie Sądu Okręgowego zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez uczestników J. W., i M. W. . Wnosząc o jej przyjęcie do rozpoznania wskazali, że jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na pominięcie przez Sądy obu instancji, że postępowaniem o zniesienie współwłasności zostało objęte gospodarstwo rolne, co uzasadniało zastosowanie art. 213 i 214 k.c. oraz wymagało przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z zakresu rolnictwa na okoliczność dopuszczalności podziału gospodarstwa rolnego, sposobu jego podziału oraz ustalenia czy nie pozostaje on w sprzeczności z interesem społeczno - gospodarczym, w tym zwłaszcza zasadami prawidłowej gospodarki rolnej. Podkreślili, że są czynnymi rolnikami, nieruchomości objęta zniesieniem współwłasności stanowi część ich gospodarstwa rolnego, a wnioskodawczyni nie jest rolnikiem i nie prowadzi żadnej działalności rolniczej.

Ponadto istnieje potrzeba wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy relacji między unormowaniami art. 213 i 214 k.c. a regulacją ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 1362, ze zm. - dalej: „ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego” lub „u.k.u.r.”) przez udzielenie odpowiedzi na pytanie czy przepisy tej ustawy w zakresie kryteriów przyznawania gospodarstwa rolnego są przepisami szczególnymi wobec przepisów kodeksu cywilnego czy też mają wobec nich charakter komplementarny oraz w jakim zakresie przy zniesieniu współwłasności gospodarstwa rolnego należy uwzględniać przepisy ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawczyni wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Sytuacja taka w badanej sprawie nie wystąpiła. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania brak jest takich argumentów, które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym przez Sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) Sąd drugiej instancji ustalił, że przedmiotem zniesienia współwłasności były działki gruntu nr [...]1 i [...]2 o łącznej powierzchni 0,82 ha, stanowiące działkę siedliskową zabudowaną domem mieszkalnym i budynkami o charakterze użytkowym (k. 142), a nie gospodarstwo rolne. Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zakładają natomiast, że przedmiotem zniesienia współwłasności było gospodarstwo rolne i na tej podstawie formułują następnie podstawy skargi. Argumentacja taka jest sprzeczna z podstawą faktyczną zaskarżonego rozstrzygnięcia i jako taka nie może stanowić o oczywistej zasadności skargi. Jednocześnie przyjęcie przez Sądy obu instancji, że zabudowana działka siedliskowa, której część stanowi zaplecze prowadzonego przez skarżących gospodarstwa rolnego nie jest gospodarstwem rolnym, nie świadczy o oczywistej zasadności skargi, skoro jest zgodne z poglądem prezentowanym w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 1984 r., III CZP 22/84, OSNCP 1985, nr 1, poz. 8) oraz definicją legalną gospodarstwa rolnego kładącą nacisk na element funkcjonalny (art. 55³ k.c.)

Skoro przedmiotem zniesienia współwłasności nie było gospodarstwo rolne bezprzedmiotowe jest rozważanie, w okolicznościach sprawy w których wniesiono skargę, zagadnienia prawnego - relacji między unormowaniami art. 213 i 214 k.c. a ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego w kontekście podnoszonym przez skarżących. Nie można również nie dostrzec, że zarzuty z którymi skarżący wiążą oczywistą zasadność skargi, czynią jednocześnie przedmiotem problemów wykładniczych, co pozostaje w logicznej sprzeczności. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym, ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, niepubl. i z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, niepubl.).

Wskazać jedynie należy, że zniesieniu współwłasności według szczególnych zasad wynikających z art. 213 - 218 k.c. podlega gospodarstwo rolne zdefiniowane w art. 55³ k.c., a jeśli będzie ono spełniać kryteria, o których mowa w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego - czyli będzie gospodarstwem rolnym w rozumieniu kodeksu cywilnego, w którym powierzchnia nieruchomości rolnej albo łączna powierzchnia nieruchomości rolnych jest nie mniejsza niż 1 ha (art. 2 pkt 2 u.k.u.r.), przyznanie przez sąd tego gospodarstwa będzie musiało także uwzględniać przepisy tej ustawy (art. 213 § 2 w zw. z art. 166 § 3 k.c.). Również w przypadku zniesienia współwłasności nieruchomości rolnej nie stanowiącej gospodarstwa rolnego sąd jest zobligowany uwzględniać przepisy ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (art. 210 § 2 k.c. w zw. z w zw. z art. 166 § 3 k.c. oraz art. 2 pkt 1 i 2 a pkt 1 b u.k.u.r.). Nabywcą nieruchomości rolnej w rozumieniu ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego może być co do zasady rolnik indywidualny (art. 2 ust. 1 u.k.u.r.). Regulacja ta nie dotyczy jednak nabycia nieruchomości rolnej o powierzchni mniejszej niż 1 ha (art. 2 a ust. 3 pkt 1 a u.k.u.r.) oraz w wyniku zniesienia współwłasności (art. 2 a ust. 3 pkt 10 u.k.u.r.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jedn. tekst: Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).

jw